

НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ПО МЕТЕОРОЛОГИЯ И ХИДРОЛОГИЯ
БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

МЕСЕЧЕН

Б Ю Л Е Т И Н

ДЕКЕМВРИ, 2009

СОФИЯ

УВАЖАЕМИ СПЕЦИАЛИСТИ И РЪКОВОДИТЕЛИ,

Вие разполагате с поредния месечен хидрометеорологичен бюлетин. В него е направен месечен обзор на основни процеси и явления от метеорологична, агрометеорологична, хидрологична и екологична гледна точка за територията на страната. Оперативната информация, набирана от националната мрежа на НИМХ, дава възможност за бърза и обща преценка на влиянието на тези явления и процеси върху различни сфери на икономиката и обществения живот, за вземане на оптимални управленски решения и повишаване на икономическата полза от стопанската дейност и комфорта на живота.

Месечният бюлетин се намира в ИНТЕРНЕТ на адрес: <http://www.meteo.bg>

Информацията в бюлетина не е пригодна за изследователски, юридически и бизнес цели. Подходяща информация за тези цели, преминала през стандартен контрол, може да се получи чрез официална заявка до НИМХ.

НАЦИОНАЛНИЯТ ИНСТИТУТ ПО МЕТЕОРОЛОГИЯ И ХИДРОЛОГИЯ

е основно оперативно и научноизследователско звено на БАН в областта на метеорологията и хидрологията с предмет на дейност:

- метеорологични, агрометеорологични и хидрологични информации, данни и анализи за химическото и радиоактивното замърсяване на въздуха и водите;
- краткосрочни, средносрочни и месечни прогнози на времето и водите и фенологичното развитие и формиране на добиви от земеделските култури;
- изследвания по физика на облаците, валежите и активните въздействия върху тях;
- обезпечаване с научно-приложни изследвания, експерименти, разработки и методики на различни дейности в селското стопанство, транспорта, енергетиката, строителството, туризма, проектирането, водното стопанство, търговията, екологията, гражданската защита и други изследователски работи в областта на природните и инженерните науки;
- експертни оценки и експертизи при неблагоприятни хидрометеорологични явления и колебанията на климата;
- обучение за степен “Доктор”, специализанти и дипломанти в сферата на компетентност на НИМХ.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ПРЕГЛЕД НА ВРЕМЕТО

I.1. Синоптическа обстановка

I.2. Температура на въздуха

I.3. Валежи

I.4. Силен вятър

I.5. Облачност и слънчево греене

I.6. Снежна покривка

I.7. Особени метеорологични явления

II. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА, ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ И ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

III. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

IV. СЪСТОЯНИЕ НА РЕКИТЕ

V. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ

VI. СЪОБЩЕНИЯ

I. ПРЕГЛЕД НА ВРЕМЕТО

1. СИНОПТИЧНА ОБСТАНОВКА

1–8.XII През този период средиземноморският циклонален център е активен. От 2 до 6.XII южно от страната преминават два средиземноморски циклона, свързани с валежи от дъжд. Времето е топло за сезона, предимно облачно, на места в равнините с мъгли.

9–10.XII През Гърция преминава поредният средиземноморски циклон. Падат повсеместни валежи от дъжд, значителни в Западна България. Температурите остават все още сравнително високи.

12–13.XII Южно от страната баричното поле остава циклонално, а от север в периферията на област от високо налягане от север–североизток нахлува студен въздух. Температурите се понижават и дъждът преминава в сняг. На места в Източна България се образува снежна покривка.

13-14.XII Атмосферното налягане над страната се повишава. Времето е студено.

15–16.XII Южно от страната преминава дълбок средиземноморски циклон. Валежите отново са повсеместни – в Северозападна България от сняг и там се образува снежна покривка. В останалата част от страната снегът преминава в дъжд и в Североизточна България се образуват поледици, а снежната покривка в източната част от страната се стопява.

17–20.XII Два дълбоки средиземноморски циклона, преминаващи през южната част от Балканския полуостров, са причина за нови повсеместни валежи от сняг и дъжд. В Северна България се образуват поледици, а в Южна има гръмотевици. В Северна България и високите полета се образува снежна покривка, на места с дебелина над 20 cm, в района на Ново село – 44 cm. Температурите се понижават чувствително.

21–22.XII Атмосферното налягане се повишава, облачността намалява, но остава студено. В Драгоман температурата пада до -19°C , във Видин -18°C , в София -14°C .

23–25.XII В предната част на област от ниско налягане с основни циклони над Западна Европа започва пренос на топъл въздух и настъпва чувствително затопляне. На места в равнините се образуват инверсии и там е мъгливо, с по-ниски температури.

26.XII През страната преминава студен атмосферен фронт, който разрушава инверсиите.

27–28.XII През страната преминава средиземноморски циклон с повсеместни, на много места и обилни валежи от дъжд. В тила на циклона нахлува студен въздух и в Северна България и високите полета дъждът преминава в сняг. В Южна България има гръмотевици.

29.XII Баричното поле е размито, относително високо и облачността се разкъсва.

30–31.XII В периферията на циклонална област настъпва затопляне. Северно от планините се появява фьон и температурите се повишат чувствително. На 31.XII в София и Монтана температурата достига 20°C , във Враца 22°C , във Велико Търново 23°C .

2. ТЕМПЕРАТУРА НА ВЪЗДУХА

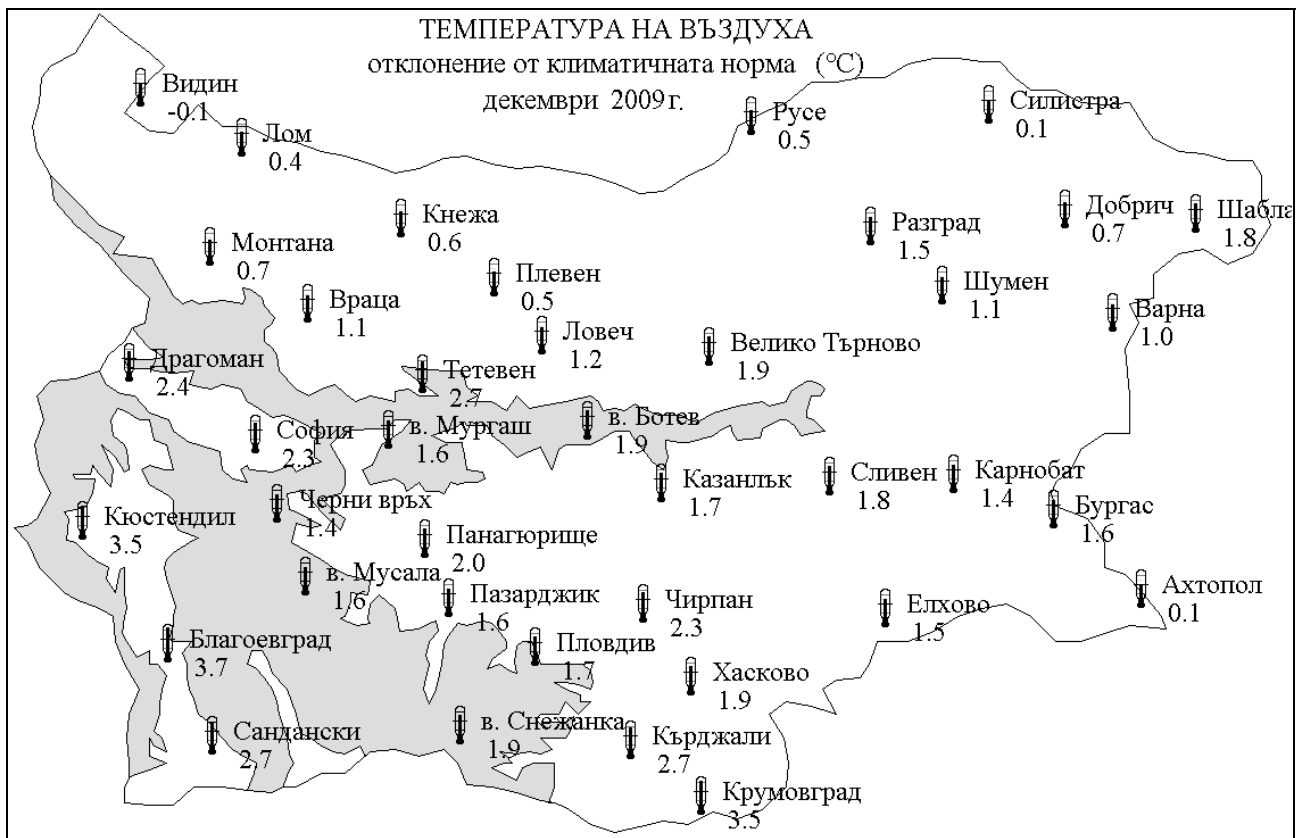
В по-голямата част от страната месец декември е относително топъл. Средните месечни температури са между 1 и 4°C в Северна България и по високите полета на Западна България, между 4 и 7°C – в Южна България и по Черноморието и между -7 и 1°C – в планините. Най-топло е в Ахтопол (7.9°C). В Северна и Източна България средните месечни температури са от 0 до 2°C над нормата за декември, а в Югозападна България и в планините – от 2 до 4°C над нормата. Най-голямо отклонение от нормата има в Златица (4.3°C).

Месецът започва с относително топло време, което продължава до към 10.XII. Средните денонощни температури са от 2 до 10°C над нормата. От 10.XII настъпва застудяване и до 17.XII средните денонощни температури са около нормата. Най-студено е между 18 и 21.XII, когато средните денонощни температури са от 2 до 8°C под нормата (във Видин -11.7°C на 21.XII). От 22.XII започва постепенно затопляне и до края на месеца е относително топло. През последното десетдневие на месеца средните денонощни температури на повечето места са между 2 и 10°C над нормата. Най-топло е във Враца на 25.XII (19.0°C).

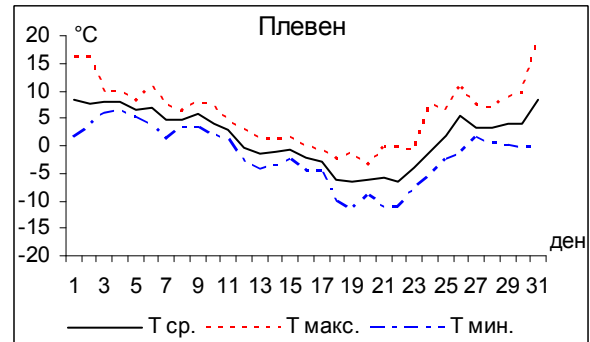
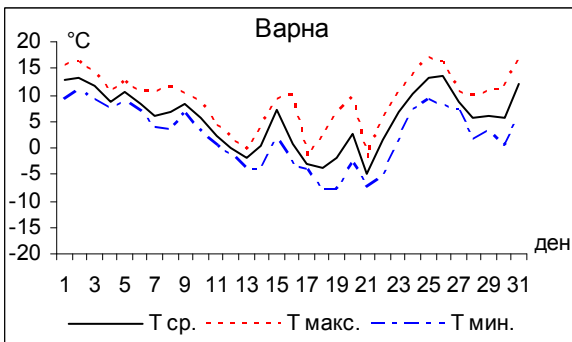
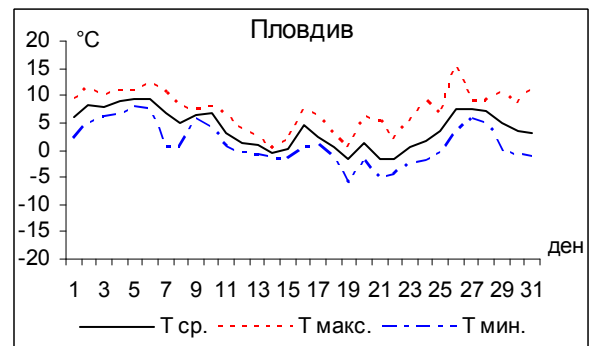
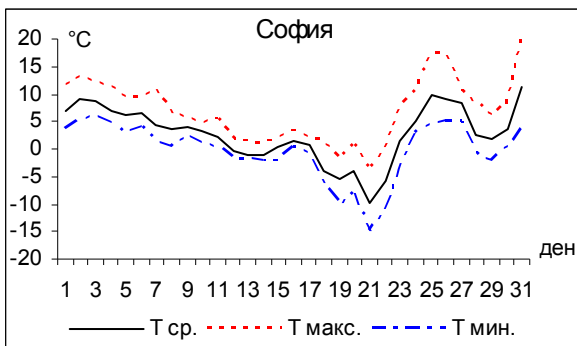
На 26 и 31.XII в условията на силен южен поток на много места са измерени максимални температури, близки до абсолютните максимални температури за този месец. Най-чувствителните места при такива условия са северното подножие на Стара планина и Югоизточна България, където максималните температури на тези две дати са около и над 20°C (В. Търново 23.2°C на 31.XII). Най-ниските температури са измерени между 19 и 22.XII. В Драгоман на 21.XII е достигната минимална температура -18.8°C .

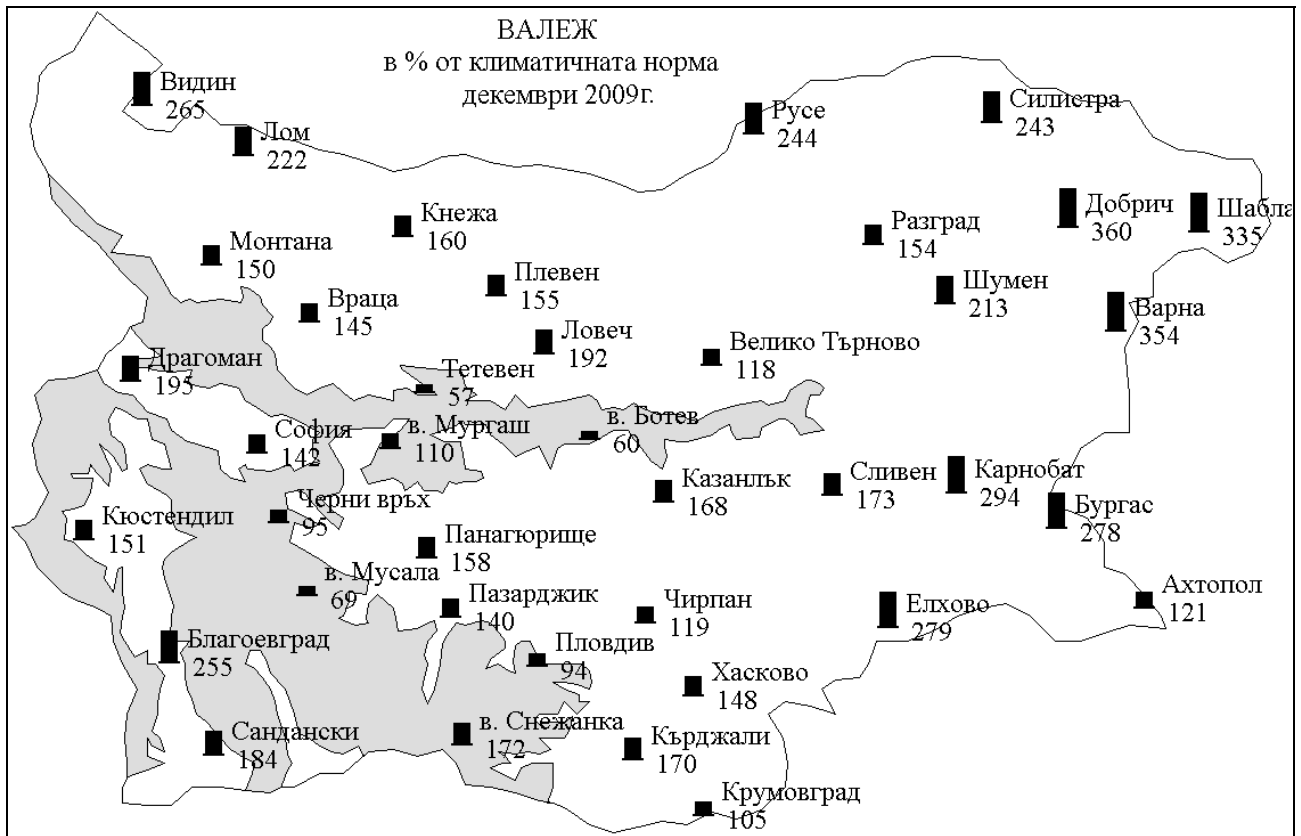
3. ВАЛЕЖИ

В по-голямата част от страната валежите през декември са значителни. Месечната сума на валежа в процент от климатичната норма е между 130 и 360 % (Добрич 360 %). Само в Горнотракийската низина, високите планини и Предбалкана в областите Ловеч, Габрово и Велико Търново месечната сума на валежа е

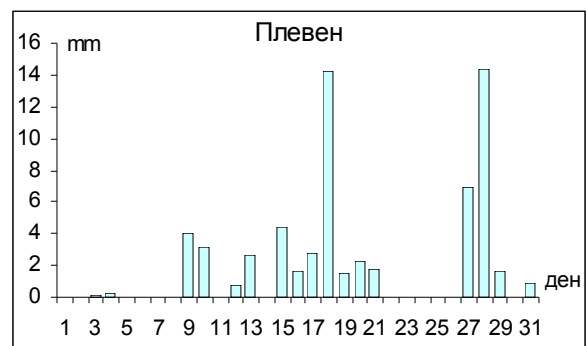
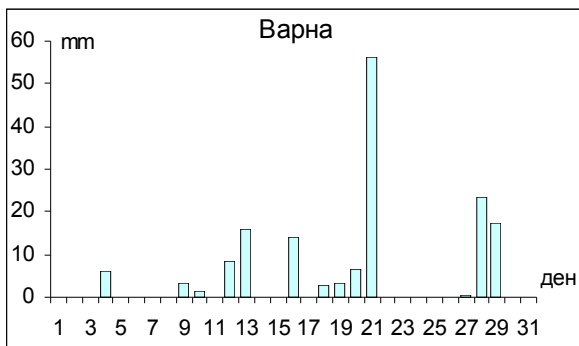
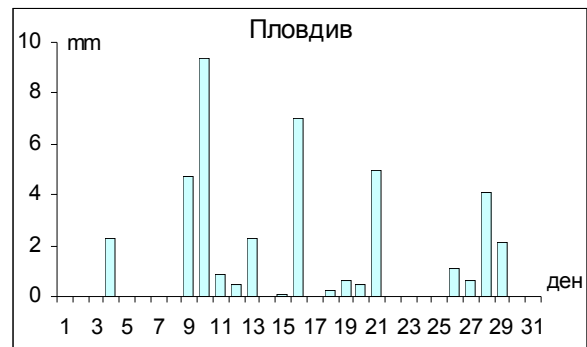
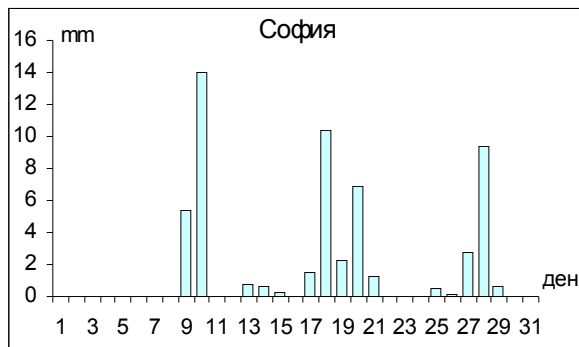

ХОД НА ТЕМПЕРАТУРАТА (°C) ПРЕЗ ДЕКЕМВРИ 2009 Г.

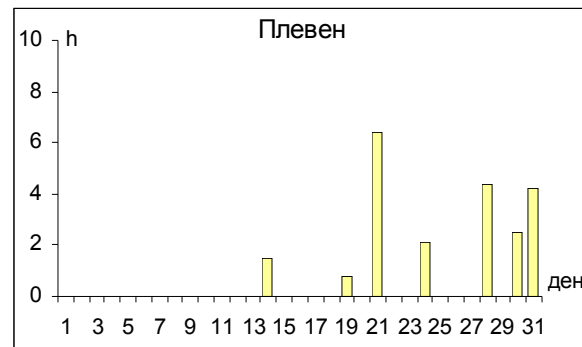
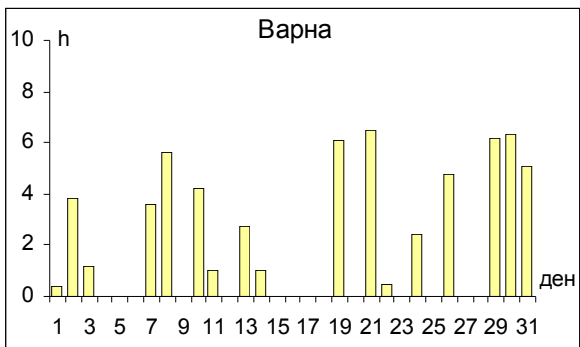
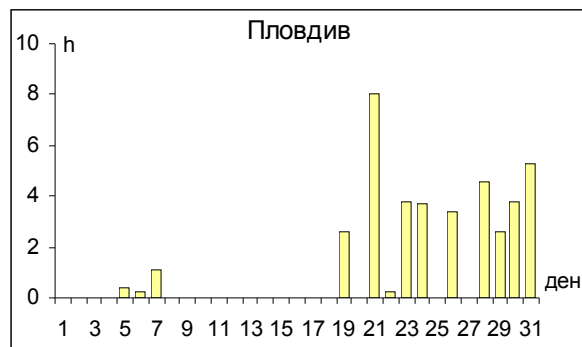
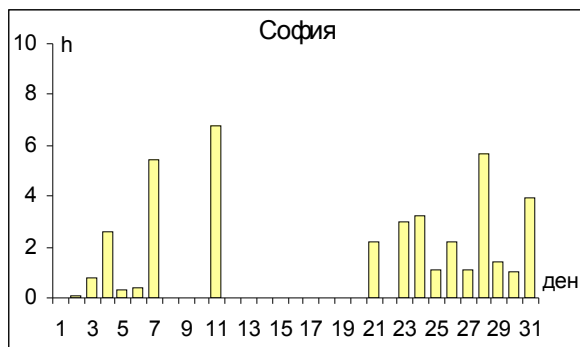

ВАЛЕЖИ (ММ) ПРЕЗ ДЕКЕМВРИ 2009 Г.

около нормата – от 70 до 130 % (Севлиево 71 %). Валежи има през почти целия месец на различни места в страната. Масови и обилни валежи има през периодите 9–10, 15–20.XII и 27–28.XII. Броят на дните с валеж от 1 и повече mm е между 9 и 16, а над 10 mm – между 0 и 6. Обилни валежи от дъжд има от 19 до 21.XII в Източна и Южна България, където 24-часовите количества достигат 20–60 mm. В Старо Оряхово на 21.XII количеството валеж за 24 часа е 69.5 mm. През периода 13–21 и на 28.XII валежите са от сняг главно в Северна България, по високите полета на Западна България и в планините.

СЛЪНЧЕВО ГРЕЕНЕ (ЧАСОВЕ) ПРЕЗ ДЕКЕМВРИ 2009 Г.

МЕТЕОРОЛОГИЧНА СПРАВКА ЗА МЕСЕЦ ДЕКЕМВРИ 2009 Г.

Станция	Температура на въздуха (°C)						Валеж (mm)				Брой дни с			
	T _{ср.}	ΔT	T _{макс}	дата		сума	Q/Qn (%)	макси-мален	дата	количество валеж (mm)		вятър ≥14m/s	снежна покривка	
				макс	мин					≥1	≥10			
София	2.9	2.3	20.0	31	-14.4	21	57	142	14	10	9	2	0	11
Видин	1.0	-0.1	13.4	6	-17.6	22	124	265	19	10	14	6	0	13
Монтана	1.9	0.7	20.4	31	-11.0	21	62	150	15	10	11	2	3	11
Враца	2.6	1.1	22.0	31	-12.0	22	81	145	18	10	12	3	4	12
Плевен	1.8	0.5	19.1	31	-11.7	19	64	155	14	28	13	2	2	14
В.Търново	3.7	1.9	23.2	31	-13.0	21	57	118	10	21	11	1	1	11
Русе	2.1	0.5	18.5	2	-10.7	19	122	244	28	28	11	3	3	15
Разград	2.8	1.5	17.6	1	-11.4	19	66	154	16	16	10	1	5	13
Добрич	2.9	0.7	17.4	2	-11.4	21	123	360	30	21	11	6	12	12
Варна	5.4	1.0	16.8	25	-8.0	19	159	354	56	21	12	5	11	3
Бургас	6.3	1.6	17.6	1	-5.5	19	148	278	33	29	12	6	6	3
Сливен	5.3	1.8	16.5	2	-6.6	19	102	173	23	21	10	5	4	1
Кърджали	6.7	2.7	20.4	26	-4.0	21	145	170	57	20	16	3	6	3
Пловдив	4.1	1.7	15.5	26	-5.2	21	41	94	9	10	9	0	1	0
Благоевград	6.1	3.7	18.7	26	-8.8	21	128	255	60	28	10	3	3	0
Сандански	7.1	2.7	19.7	27	-5.3	21	92	184	19	10	15	4	1	0
Кюстендил	4.5	3.5	17.4	1	-9.0	21	79	151	21	10	13	2	0	3

ΔT – отклонение от месечната норма на температурата; Q/Qn – процентно отношение на месечната валежна сума спрямо нормата. Нормите са изчислени по данни за периода 1961–1990 г.

4. СИЛЕН ВЯТЪР

Условия за силен североизточен вятър (14 m/s и повече) има между 9 и 20.XII главно в Източна България. На 24–25 и на 31.XII има условия за силен и бурен поривист южен вятър главно в северните подножия на планините и в Източна България. На 28.XII духа силен северозападен вятър главно в Дунавската равнина и Източна България. По планинските била и върхове духа силен вятър на 1–2, 9–10 и през повечето дни от 14 до 31.XII. Броят на дните със силен вятър е между 0 и 12 (в Добрич 12).

5. ОБЛАЧНОСТ И СЛЪНЧЕВО ГРЕЕНЕ

Средната облачност е между 7.2 и 9.0 десети, което е над нормата. Броят на ясните дни е между 0 и 2 и е под нормата, а броят на мрачните дни е между 15 и 25 и е над нормата. В планините средната облачност достига 9.6 десети, а броят на мрачните дни достига 27 на в.Мургаш.

6. СНЕЖНА ПОКРИВКА

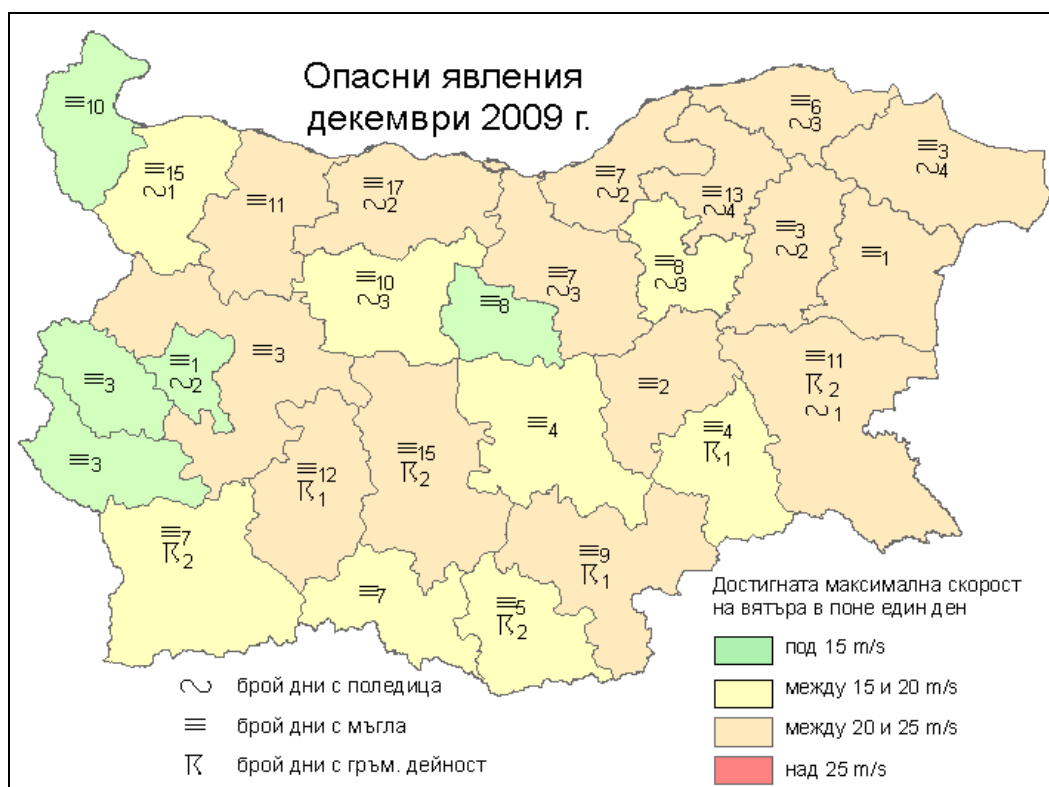
Снежна покривка започва да се образува от 12.XII главно в Северна България и по високите полета на Западна България и се задържа от 11 до 15 дни. В по-голямата част от Южна България не се задържа снежна покривка. Само на някои по-високи места в Южна България и по Черноморието има снежна покривка до 3 дни от месеца главно в периода 13–22.XII. Най-висока е снежната покривка на 18–19.XII главно в Североизточна и Северозападна България до 20–35 cm (Ситово, обл. Силистра, 35 cm). По планинските върхове снежната покривка достига 30–69 cm в средата на месеца (Черни връх 69 cm). През последното десетдневие, в резултат на относително топлото време и силните ветрове, височината на снежната покривка в планините спада. Под 1200–1500 m надморска височина снегът дори се стопява.

7. ОСОБЕНИ МЕТЕОРОЛОГИЧНИ ЯВЛЕНИЯ

Мъгли са се образували в 28 дни (за сравнение – 2 дни през декември 2008 г.). Най-трайни и повсеместни мъгли са се образували в периодите 1–5, 7–9, 15–20 и 25–28.XII.

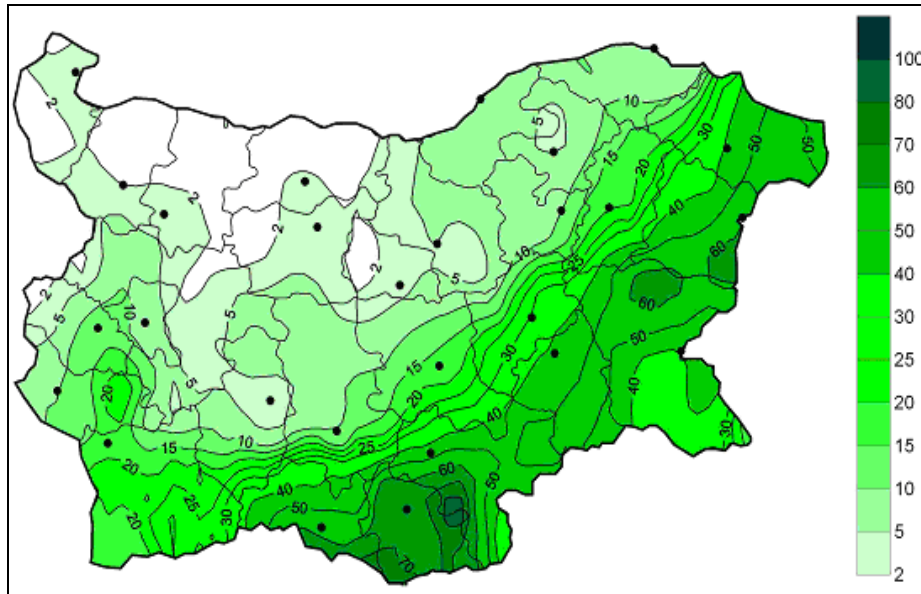
Гръмотевични бури са наблюдавани в 5 дни от месеца (9 дни през декември 2008 г.). Само на 15 и 28.XII явлението е наблюдавано съответно в 6 и 8 станции, главно в райони до границата с Гърция.

Условия за образуване на **поледици** е имало общо в 14 дни от месеца. На повечето населени места и по пътищата залеждания са се получили в периодите 15–17 и 19–21.XII.

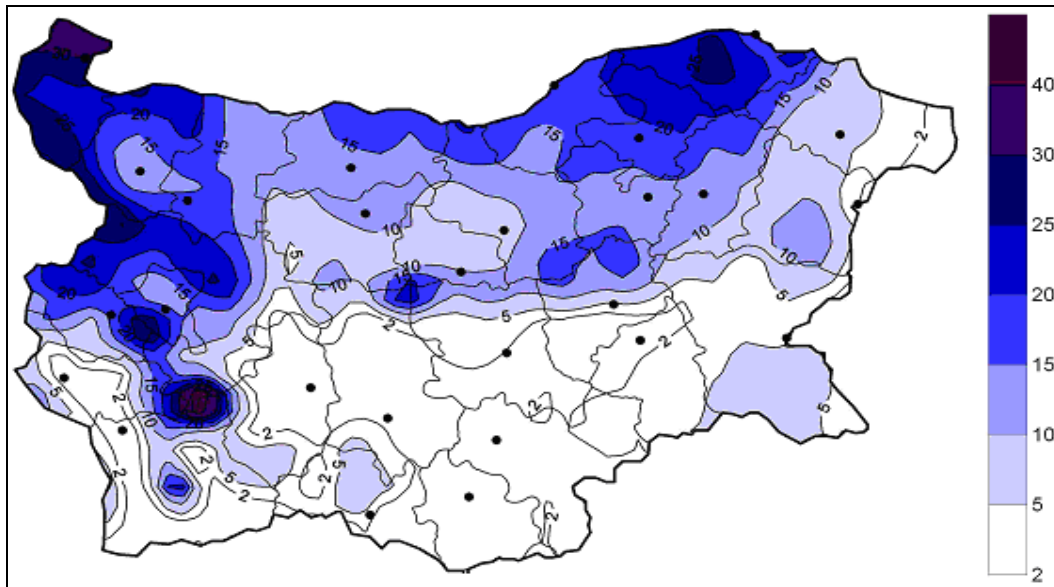

Опасни и особено опасни явления

Фронталните процеси по средиземноморски циклони от периодите 16–21 и 28–29.XII са характерни със силни до бурни ветрове (на 28.XII в Шумен и Сливен 24 m/s, във Варна 22 m/s) и проливни валежи (на 16.XII в Свиленград 35 mm за 24 часа, на 21.XII в Горен Чифлик 62 mm, Варна 56 mm, Карнобат 49 mm), преминали в сняг. При тези обстановки има съобщения за прекъснато електроснабдяване в много селища, наводнени сгради (в Бургас и областта, Варна, Шумен, Кърджали и др.), паднали дървета, закъсали автомобили по заснежени пътища (Видинско, Плевенско) и др.

Разпределение на опасни метеорологични явления по административни области в страната

Териториално разпределение на валежните суми от 21 и 22.XII.2009 г.

II. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА, ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ И ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

1. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА

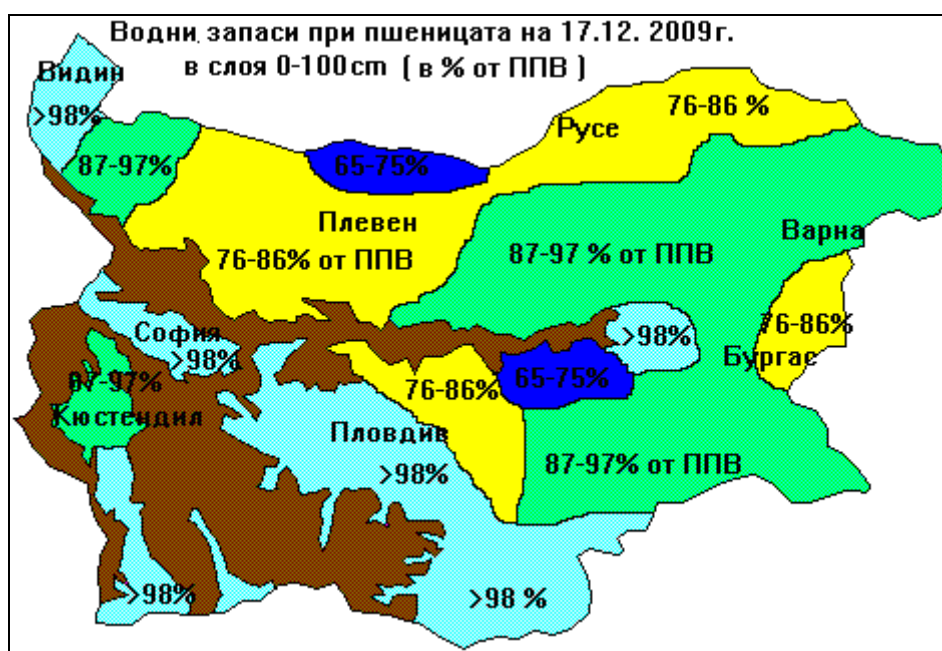
Повсеместните, а на места и наднормени валежи (Благоевград 32.6 l/m², Ново село 35.5 l/m², Лом 33 l/m², Видин 34.8 l/m², Враца 33.3 l/m² и Сандански 31 l/m²), паднали през първото десетдневие на декември, повишиха нивото на чувствително намалелите в края на ноември запаси от влага в 50- и 100-сантиметровите

почвени слоеве. Изключения се наблюдаваха в отделни райони на Източна България, където валежите бяха по-малко от 10 l/m^2 (Карнобат 2 l/m^2 , В.Търново 2.2 l/m^2 , Разград и Сливен 6.1 l/m^2) и под 50 % от нормата за десетдневното. В тези райони не настъпиха съществени различия в нивата на почвените влагозапаси спрямо отчетените в края на ноември запаси от влага в 50-сантиметровия почвен слой.

През периода 11–17.XII в полските райони на страната паднаха сравнително малко валежи. На 17.XII, след определяне на есенните влагозапаси при пшеницата в 100-сантиметровия почвен слой, бе установено, че най-ниско е съдържанието на продуктивна влага в районите на агростанциите Новачене и Сливен, където общият воден запас бе между 65 и 75 % от ППВ. По-високи, между 76 и 86 % от ППВ, бяха влагозапасите в североизточните крайдунавски райони, в Подбалканските полета, в част от Източна България и в районите на Плевен, Ловеч и Кнежа. В останалите части на страната общият воден запас в еднометровия почвен слой бе над 87 % от ППВ, като в повечето райони той бе в граници над 95 % и близо до ППВ.

В края на второто десетдневие, между 18 и 20 XII, веднага след отчитане на почвените влагозапаси при пшеницата в 100-сантиметровия слой, паднаха значителни валежи от дъжд и сняг. На много места образувалата се снежна покривка бе над 25 cm (Ново село 44 cm, Лом 28 cm, Видин 27 cm, Драгоман 27 cm), а валежите от дъжд в отделни райони на страната надхвърлиха от три до четири пъти нормата за второто десетдневие на месеца (Кърджали 114 l/m^2 , Карнобат 97 l/m^2 , Варна 93 l/m^2 , Елхово 86 l/m^2 , Добрич 73 l/m^2 и Ново село 60 l/m^2).

След стопяването на снежната покривка към средата на третото десетдневие на декември и падналите значителни валежи през последните дни от месеца, есенно-зимните влагозапаси в цялата страна чувствително се увеличиха до пълно насищане с влага на еднометровия почвен слой и проникнаха в по-дълбоките почвени слоеве.

2. СЪСТОЯНИЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ

Топлото за сезона време през първото десетдневие на декември поддържаше активна вегетацията на зимните житни култури в полските райони на страната. В резултат на високите за сезона температури, със средноденонощни стойности надвишаващи с $4-6 \text{ }^\circ\text{C}$ климатичните норми, част от засетите след агротехническите срокове посеви с пшеница и ечемик в Дунавската равнина встъпиха във фаза братене, а масово братилите есенници увеличиха братимостта си. Наднормените топлинни условия в началото на декември осигуриха възможност за напредък в развитието на зимните житни култури, особено на къснозасетите посеви, **но попречи на нормалния ход на закалителните процеси при пшеницата и ечемика.** Те се отразиха неблагоприятно и на някои овощни видове (бадем, кайсия и праскова) в равнинните части на страната, при които бе провокирано нежелателно, преждевременно набъбване на пъпките, а в крайните югозападни части (района на Сандански) и разпукване на плодните пъпки. **Преждевременно развилите се овошки са с понижена студоустойчивост в сравнение със запазилите състояние на покой и вероятността от измръзване при тях през зимата е голяма.**

В началото на второто десетдневие на декември настъпилото понижение на температурите доведе до затихване и прекратяване на вегетацията при зимните житни култури. В Североизточна България (района на

Силистра), след значителните валежи от дъжд и сняг, последвалото влошаване на температурните условия в средата на месеца причини обледяване на короните и механични повреди по дърветата.

През втората половина от второто и в началото на третото десетдневие на месеца агрометеорологичните условия придобиха типичен зимен характер. **На места в Северозападна България бяха регистрирани минимални температури от порядъка на -17 , -19 °C (Видин -17 °C, Кнежа -18 °C, Драгоман -19 °C), но наличната снежна покривка в тези райони предпази посевите с пшеница и ечемик от въздействието на тези критични за зимните житни култури стойности.**

След краткотрайното, но сериозно застудяване през последната седмица на декември настъпи отново рязко повишение на температурите. В края на месеца в по-голямата част от полските райони максималните температури достигнаха до 16 – 17 °C, а на места като Враца, Монтана, В.Търново, София, Сандански и Кърджали – до 20 – 21 °C. В отделни райони по Черноморието, Източна и Южна България, в резултат от наднормените температури, отново се създадоха условия за краткотрайно възобновяване на вегетационните процеси при пшеницата и ечемика, но това не доведе до промяна във фенологичното състояние на посевите.

При направения преглед на зимните житни култури в края на декември в агрометеорологичните станции и фенологичните пунктове към НИМХ-БАН бе установено, че преобладават посевите, встъпили масово във фаза братене, с коефициент на братимост 1.9 – 2.3 . Малък е делът на есенниците, предимно от късните ноемврийски посеви, които прекратиха вегетацията си във фаза трети лист. **Гъстотата на посевите е добра и много добра, но част от тях не са добре закалени вследствие от климатичните аномалии през ноември и декември.**

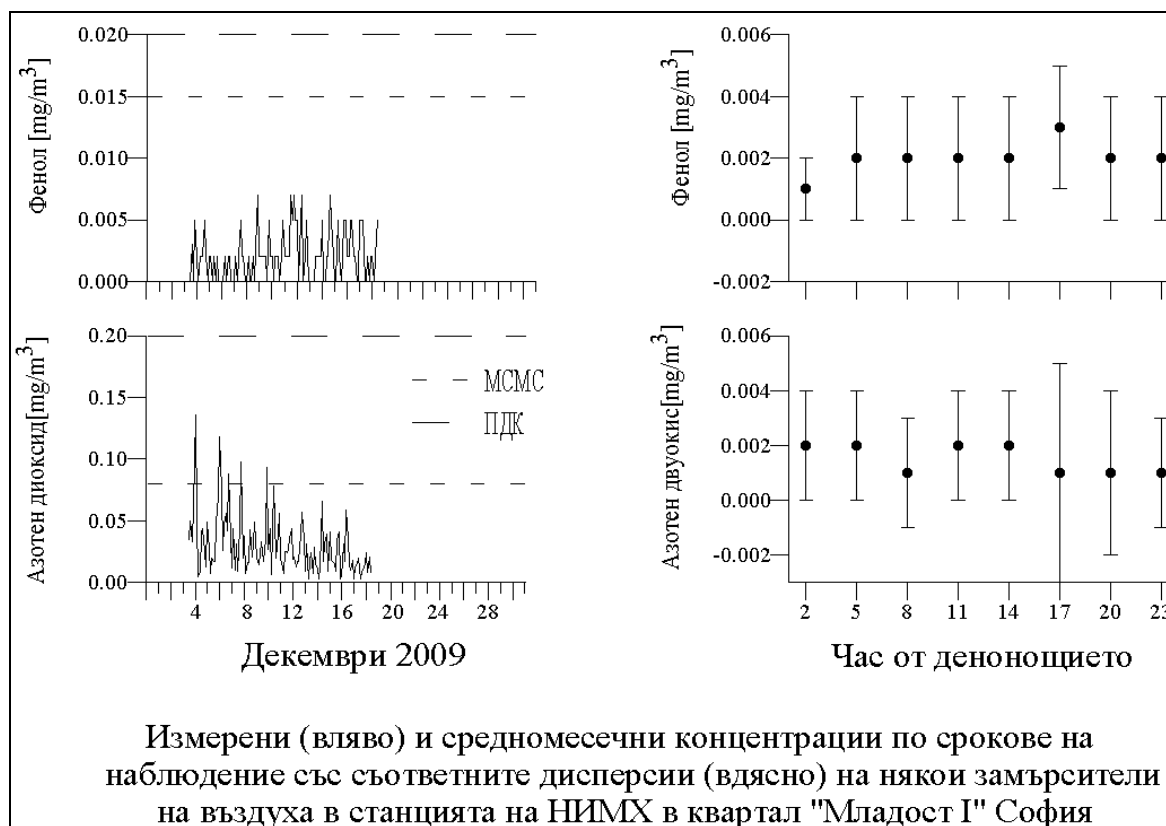
3. ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

През декември по-подходящи условия за работа на полето имаше през първото десетдневие за приключването на есенните растително-защитни мероприятия при овошките и засаждане на овощни дръвчета. В началото на месеца на места в полските райони на страната, където условията позволяваха, се провеждаше дълбока оран.

III. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

1. ХИМИЧЕСКО ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

Регистрираното съдържание на серен и азотен диоксид и фенол в атмосферата на София през декември е по-ниско от еднократните и средноденоношните пределно допустими концентрации (ПДК). По отношение на многогодишните средни месечни стойности (МСМС), редица измервания показват азотен диоксид над тях в

средата на месеца, докато съдържанието на фенол, сероводород и серен диоксид е съответно под тях. Концентрацията на сероводород в 4 денонощия от месеца е била с % над средноденонощната ПДК. Максимална концентрация на сероводород, стойност 2 пъти над еднократната ПДК, е измерена 3 пъти съответно на 8 и 13.XII в 17 ч. и на 11.XII в 20 ч.

В Бургас не са измерени превишения на нормите за всички следени показатели за чистотата на атмосферния въздух (серен и азотен диоксид, фенол и сероводород). Във Варна се следят серен и азотен диоксиди и прах и не са регистрирани превишения на нормите.

В Плевен и Пловдив се измерват серен и азотен диоксиди и прах. И в двата града са регистрирани превишения само на средноденонощната ПДК за съдържание на прах. На 9.XII в Плевен е измерена стойност над средноденонощната ПДК за прах само с 15 % над нормата. В Пловдив средноденонощната ПДК за прах е надвишена в 13 денонощия, като максималното превишение е около 60 % и е регистрирано на 15.XII.

2. КИСЕЛИННОСТ НА ВАЛЕЖИТЕ

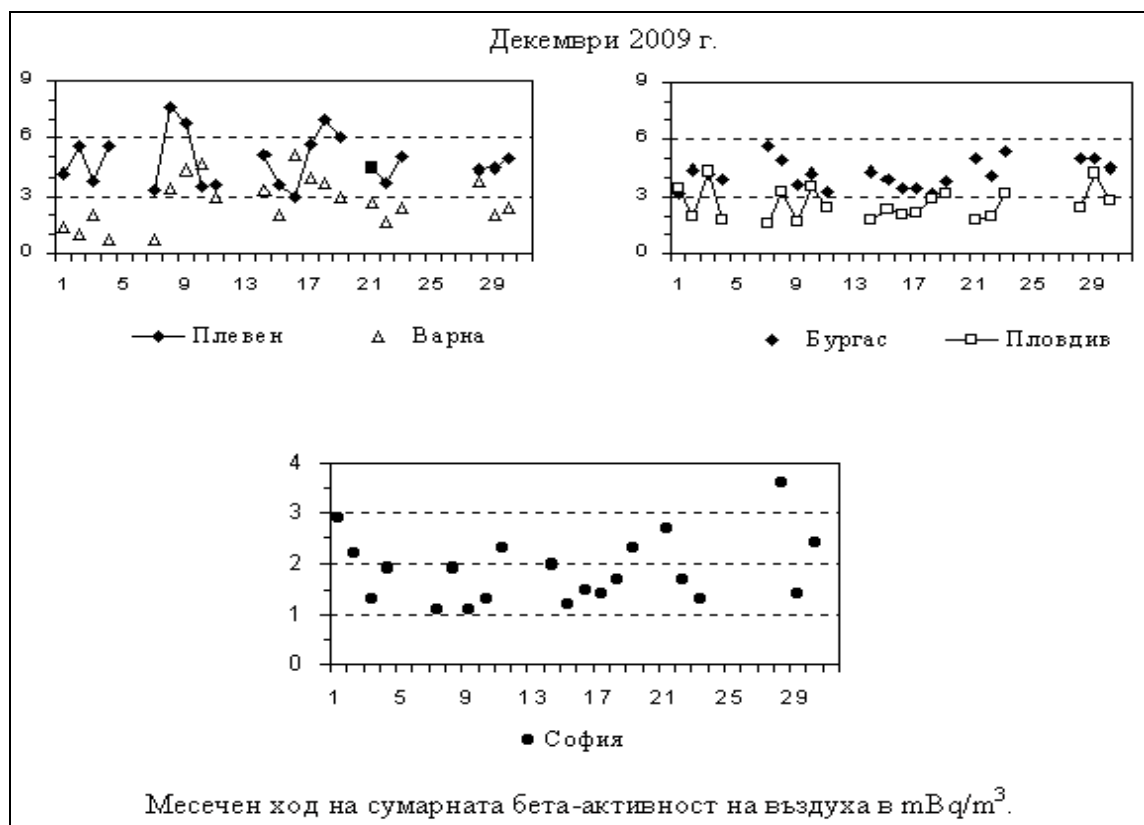
Пробите за анализ на киселинността на валежа се събират 4 пъти в денонощието (на 6 часа) в 33 синоптични и 4 климатични станции на територията на цялата страна.

Средните месечни стойности на рН за пунктовете са в киселинната област на скалата в 96.7 % от всички станции, като най-киселинни са средномесечните стойности в Бургас (рН=4.7), а най-алкални – във Велико Търново (рН=6.3).

3. РАДИОАКТИВНОСТ НА ВЪЗДУХА

За оценка на радиоактивността на атмосферата в регионалните лаборатории от мрежата на НИМХ-БАН в градовете София, Пловдив, Варна, Бургас и Плевен се измерват регулярно атмосферни проби (атмосферен аерозол на филтър, атмосферни отлагания и валежи).

Средните месечни стойности на общата бета-радиоактивност на атмосферния аерозол в приземния въздух през декември 2009 г., измерени 120 часа след пробовземането на филтъра, варират от 1.9 до 4.8 mBq/m³. Измерените максимални дневни и средните стойности са сравними с тези за предходния месец. При интерпретацията на данните трябва да се има предвид, че поради преустановяване на дежурствата в лабораториите, набирането и измерването на аерозолни проби през почивните и празнични дни е спряно.

Запазват се непрекъснатите наблюдения върху вариациите в атмосферните отлагания и валежите. Стойностите на дългоживущата обща бета-радиоактивност на атмосферните отлагания и валежите са в границите на нормалните за станциите от мрежата на НИМХ в страната.

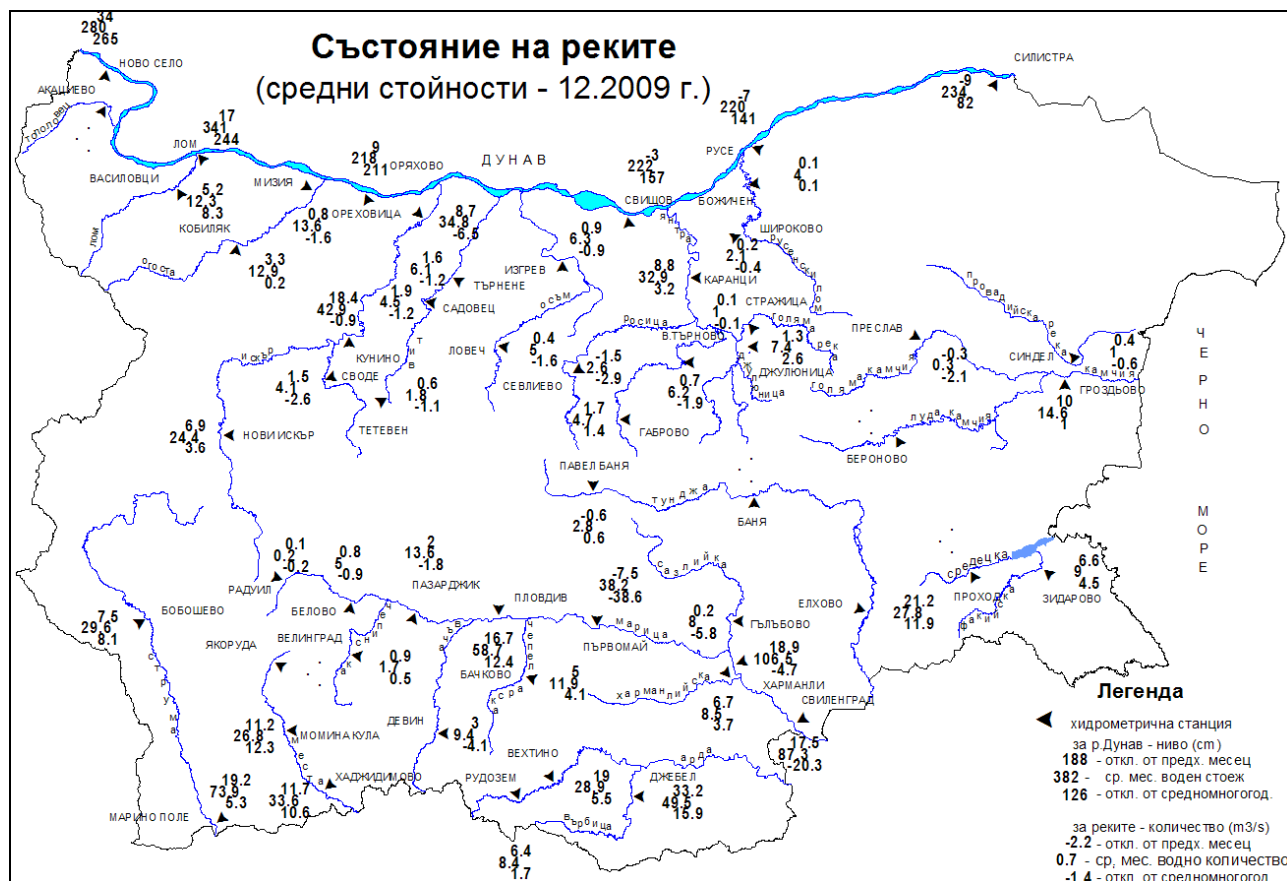
IV. СЪСТОЯНИЕ НА РЕКИТЕ

Валежите през декември, количеството на които за по-голямата част от страната беше по-голямо през втората половина на месеца, увеличиха почти два пъти оттока на наблюдаваните реки. По-голямо беше повишението на нивата и увеличението на оттока, средно за месеца, на реките в Беломорския и Черноморския водосборни басейни и по-слабо на реките в Дунавския водосборен басейн. През първата половина на декември денонощните колебания на речните нива бяха до $\pm 5-10$ cm, а при много пунктове бяха наблюдавани продължителни периоди на задържане на нивата. Общият обем на речния отток през декември се увеличи в Дунавския и Беломорския водосборни басейни съответно с 36 и 57 %, а в Черноморския водосборен басейн над 3 пъти в сравнение с оттока през ноември. Спрямо нормата за декември оттокът на реките е по-голям във водосборните басейни на Дунав с 1 %, на Черно море с 51 % и на Бяло море с 4 %.

В Дунавския водосборен басейн през периода 24–30.XII нивата на повечето наблюдавани реки се повишиха с 27 до 74 cm, на р.Искър в участъка Нови Искър–Ореховица със 120–130 cm, а на р.Осьм при Изгрев с 212 cm. Средно за месеца оттокът на всички реки е по-голям в сравнение с оттока през ноември. Спрямо нормата за декември оттокът на по-голямата част от наблюдаваните реки остана по-малък. Средномесечният отток само на крайните северозападни реки до р.Огоста вкл., на р.Искър при Нови Искър, на р.Янтра при Габрово и при Каранци, на р.Джулюница при едноименното село и на р.Русенски Лом при Божичен надвиши нормата за месеца.

В Черноморския водосборен басейн през периода 16–29.XII при повечето пунктове за наблюдение на реките в различни дни от периода бяха регистрирани повишения на нивата с 68 до 195 cm, а на р.Факийска при Зидарово с 236 cm. Средномесечният отток на всички наблюдавани реки в Черноморския водосборен басейн е по-голям в сравнение с оттока през ноември и надвиши нормата за декември.

В Беломорския водосборен басейн през различни дни от периода 16–29.XII беше регистрирано повишаване на речните нива с 10 до 98 cm при различните пунктове за наблюдение във водосборите на реките Марица, Струма и Места. Повишението на нивата на р.Арда преди язовирите и Харманлийска река при Харманли беше със 133 до 183 cm, а на реките Тунджа при Елхово и Върбица при сп.Джебел съответно с 239 и

322 cm. Средномесечният отток на всички реки в Беломорския водосборен басейн е по-голям в сравнение с оттока през ноември и надвиши нормата за декември, с изключение на р. Марица и някои от притоците на реката. Със средномесечен отток по-малък от нормата за декември останаха р. Марица по цялото течение, р. Сазлийка при Гълъбово и р. Въча при м. Забрал.

Общият обем на речния отток към крайните створове на по-големите реки в страната е 1014 млн. m³, с 59 % по-голям от оттока през ноември и със 7 % над нормата за декември.

През декември нивото на р. Дунав в българския участък беше със слаба тенденция към повишаване. Средномесечното ниво на реката по цялата дължина на участъка е с 3 до 34 cm по-високо в сравнение с ноември и с 50 до 92 cm под нормата за декември.

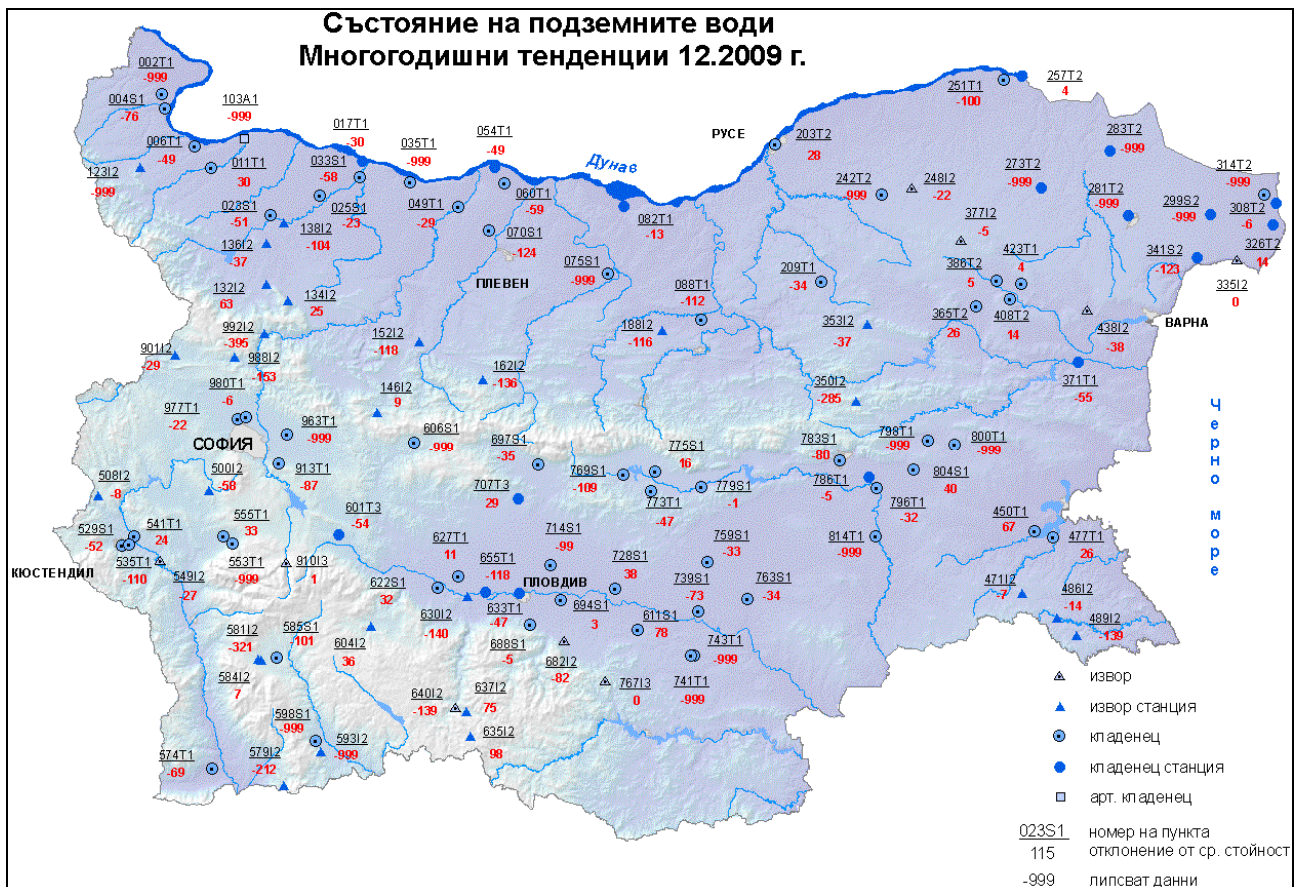
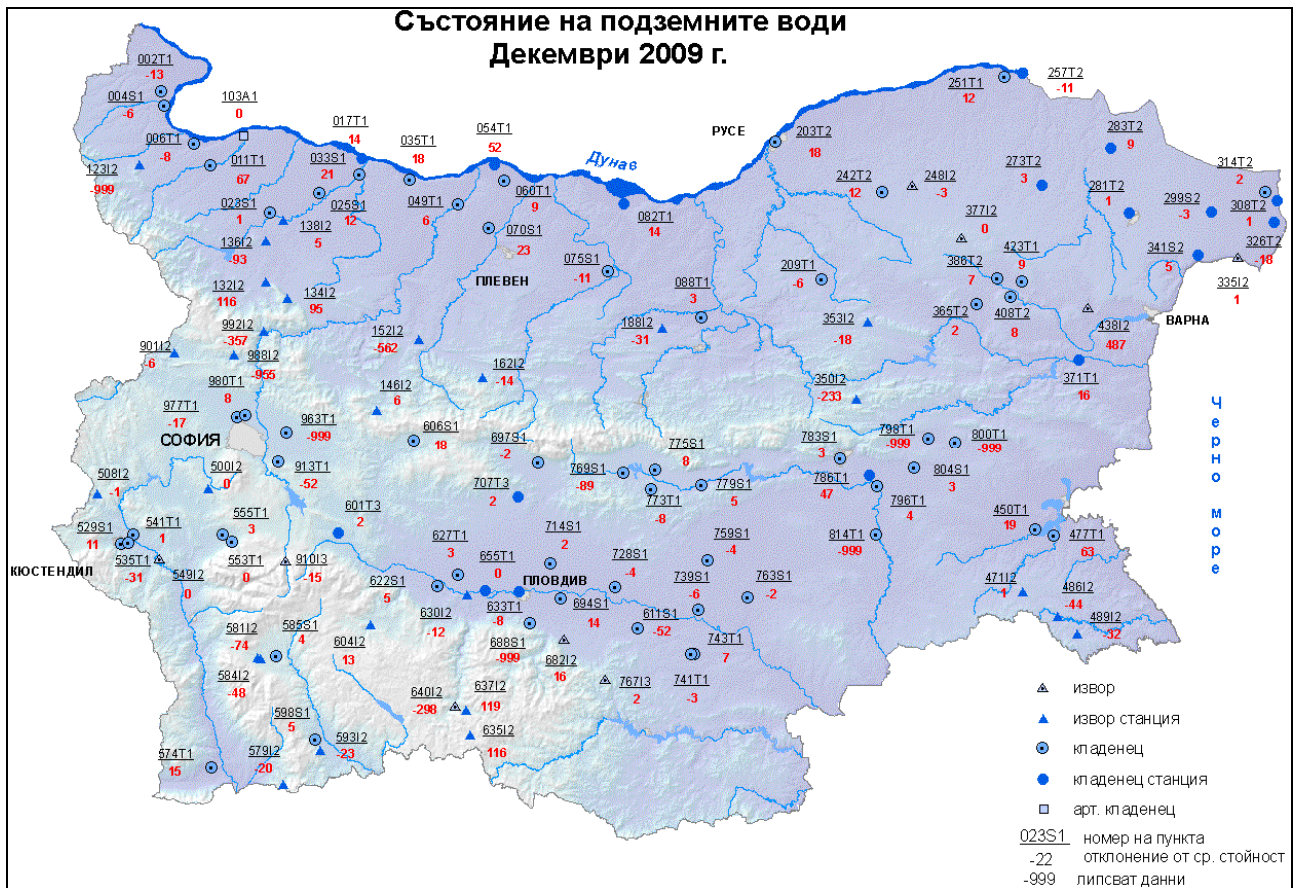
Забележка: Данните са от 08 ч.

V. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ

През декември изменението на дебита на изворите се характеризираше с големи пространствени вариации и слабо изразена тенденция на спадане. Понижение на дебита беше установено при 21 наблюдателни пункта или в около 58 % от случаите. Най-съществено беше спадането на дебита в Искрецки, Милановски и Котленски карстови басейни, в басейна на Преславска антиклинала, както и в части от Гоцеделчевски и Настан–Триградски карстови басейни. В тези случаи средномесечните стойности на дебита на изворите са под 60 % (от 20 до 56 %) от стойностите през ноември. Най-съществено повишение на дебита от 163 до 514 % спрямо ноември беше установено в Бистрец–Мътнишки, части от Гоцеделчевски и Настан–Триградски карстови басейни, както и в басейна на студените пукнатинни води в Източнородопски район.

За нивата на подземните води от плиткозалагащите водоносни хоризонти (тераси на реки, низини и котловини) пространствените вариации бяха с по-добре изразена тенденция на покачване. Повишение на водните нива с 1 до 67 cm спрямо ноември беше регистрирано при 43 наблюдателни пункта или в около 65 % от случаите. Най-съществено беше повишението на нивата на места в терасите на реките Дунав, Лом, Факийска, както и в Сливенска котловина. Предимно се повишиха водните нива в Кюстендилска и Сливенска котловини. Понижение на водните нива с 2 до 89 cm бе установено при 23 наблюдателни пункта, като най-съществено беше то за подземните води на места в терасите на реките Марица и Тунджа, както и в Софийска котловина.

Нивата на подземните води в Хасковски басейн имаха отклонения от стойностите за ноември от 3 до 7 cm без добре изразена тенденция на изменение.

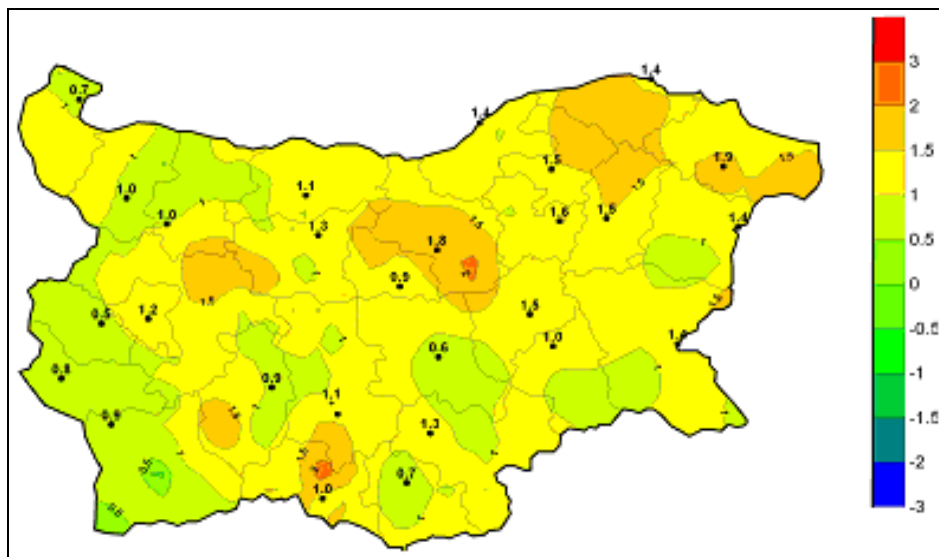
Средните за станция сезонни температурни отклонения спрямо нормите са както следва:

Зима (декември 2008 г. – февруари 2009 г.) – (1.3°C);

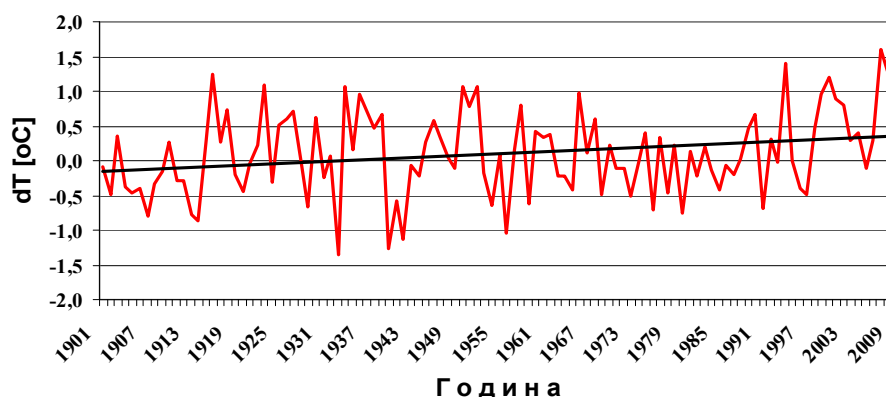
Пролет (март – май 2009 г.) – (0.8 °C);

Лято (юни – август 2009 г.) – (1.6°C);

Есен (септември – ноември 2009 г.) – (1.2°C).

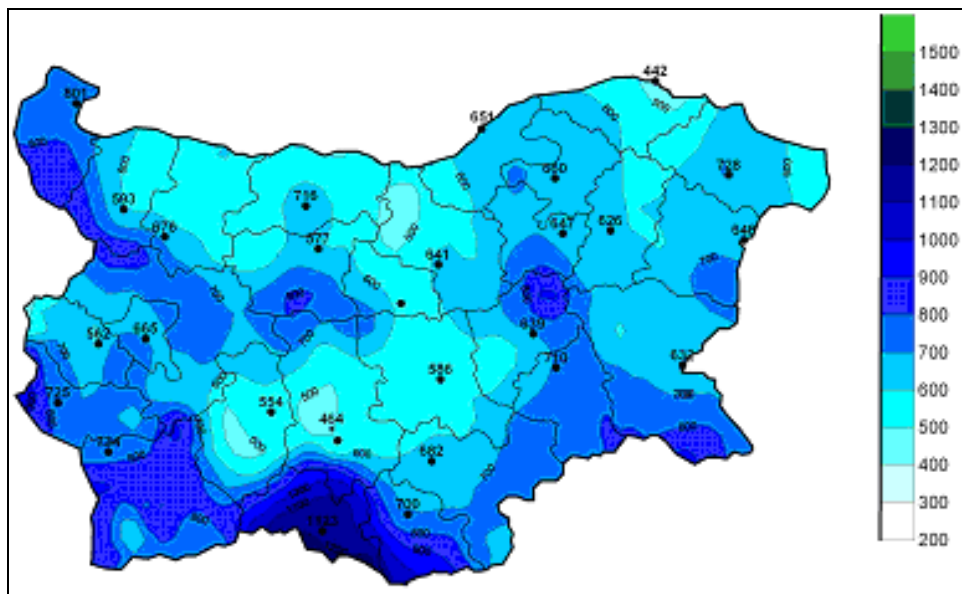
Пространствено разпределение на аномалиите (отклонения от нормите) при средногодишните температури на въздуха в (°C) през 2009 г.

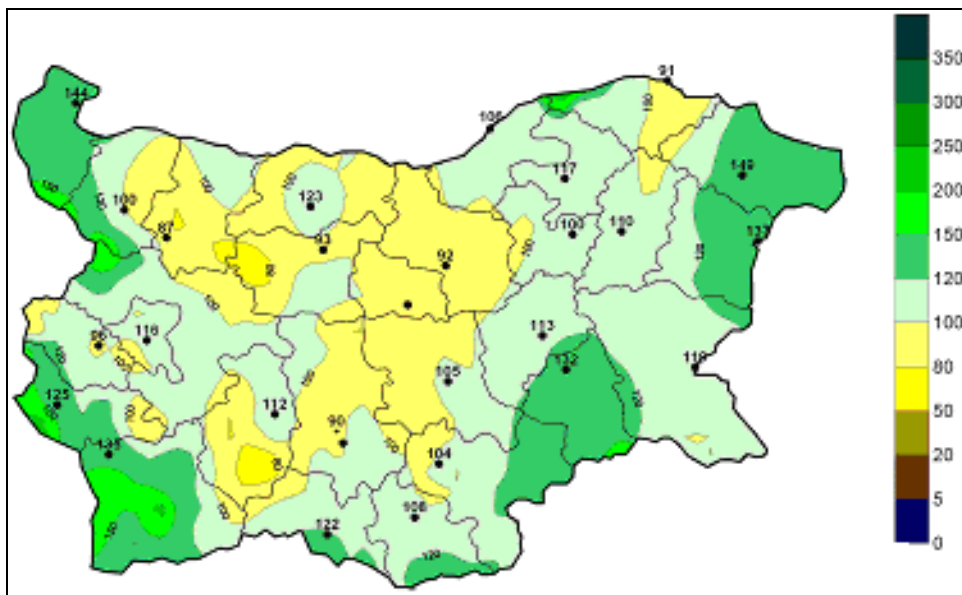
Многогодишни колебания на отклоненията при средногодишните температури от нормите (отнесени за периода 1961–1990 г.) и възходящ линейен тренд

Средногодишното за станция отношение на валежните суми спрямо нормите (на база 1961–1990 г.) е около нормалното ($108 \pm 16\%$), което е $637 \text{ mm (l/m}^2\text{)}$. За Северна България това отношение е 106% от нормата, а за Южна – 109% . Но докато за месеците април и май валежите са средно по 52% от нормата, то през октомври и декември те са 218% и 180% съответно.

Площно разпределение на годишните валежни количества в (mm или l/m²) през 2009 г.

Площно разпределение на отношението на годишните валежни количества спрямо нормите в (%) през 2009 г

ЕКСПЕРТИТЕ СА ЕДИНОДУШНИ ЗА ПОКАЗАТЕЛИТЕ НА ГЛОБАЛНОТО ЗАСУШАВАНЕ В КОНТЕКСТА НА РИСКОВИТЕ КЛИМАТИЧНИ ПРОМЕНИ

Съобщение на Световната метеорологична организация (СМО)
Копенхаген и Женева, 15 декември 2009 г.

Под влияние на климатичните промени е много вероятно да се увеличат честотата и разширяването на обхвата при засушаването. В „Декларацията на Линкълн относно показателите за засушаване“ 54 експерти от различни региони в света приеха общ **световен метеорологичен показател за засушаване**, който да подпомогне наблюдението на засушаването и управлението на рисковете, свързани с климатичните колебания и промени.

Засушаването е един продължителен период, характерен с недостиг на валежи и със сериозно отражение в селското стопанство и водните ресурси. Специалистите класифицират видовете засушаване като метеорологично, селскостопанско и хидрологично. За ефикасността на системите за наблюдение и на ранното предупреждение при трите категории засушаване трябва да има на разположение нормирани показатели.

Експертите, които участваха в междурегионалната среща относно показателите и системите за ранно предупреждение, приложими при засушаване, организирана от Университета Линкълн в Небраска (САЩ, 8–11 декември 2009 г.) взеха важно решение за консенсусно базиране върху нормиран показател за валежите (SPI), с който националните метеорологични и хидрологични служби по света трябва да се съобразяват при анализ на засушаването.

SPI е вероятностен показател за валежи, който е валиден за различни времеви интервали и използва многогодишни данни. Един период на засушаване започва, когато този показател става системно отрицателен, и завършва, когато става положителен. За да се установи бързо засушаването и да се предвиди неговият интензитет, нормираният показател ще спомогне да се оптимизира режима за осигуряване на реколтата на производителите и да се подобрят средствата за издръжка на фермерите.

Експертите решиха да направят цялостен анализ на селскостопанското и хидрологичното засушаване, за да установят общи показатели, които ще спомогнат водният и селскостопанският сектори да се справят по-добре със ситуацията.

Един и същи интензитет на засушаване може да има различни последици в зависимост от региона и неговата особеност. Освен това дали е необходим диалог между тези, които издават ранните предупреждения и онези, които ги ползват. В този контекст е важно организациите, които контролират данните, да се споразумеят и да улеснят вземането на решения, както и да направят систематичен анализ на инцидентите при засушаването в различните сектори на засегнатите страни и да предоставят полезна информация на вземащите решения.

Следващият етап за СМО ще се състои в съставянето на наръчник и сформирването на две работни групи, които ще дават препоръки до края на 2010 г. за глобални работни показатели, приложими за селскостопанските и хидрологичните засушавания.

Междурегионалната среща относно показателите и системите за ранно предупреждение за засушаване беше ръководена от Школата за природни ресурси и Националният център за смекчаване на засушаването при Университета в Небраска, СМО, Американската администрация за океаните и атмосферата (NOAA), Министерството на земеделието на САЩ и Конвенцията на ООН за борба с опустиняването.

Генерален директор НИМХ ст.н.с. д-р Георги Корчев
Телефон: 975-39-96
Факс: 988-03-80, 988-44-94
Телефонна централа: 462-45-00
1784 София, бул. “Цариградско шосе” 66

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Главен редактор ст.н.с. д-р П. Симеонов
Редакционен секретар н.с. Ист. д-р Т. Маринова
ст.н.с. д-р В. Казанджиев
ст.н.с. д.ф.н. Ек. Бъчварова
ст.н.с. д-р М. Мачкова
Редакция и компютърна подготовка Б. Калчева

ПОДГОТВИЛИ МАТЕРИАЛИТЕ ЗА БРОЯ

Част I. И. Цоневски, н.с. д-р И. Господинов, гл. експ. П. Димитрова
Част I.б. ст.н.с. д-р П. Симеонов, н.с. д-р И. Господинов
Част II. Д. Жолева, Я. Маринова, ст.н.с. д-р В. Казанджиев
Част III. н.с. Бл. Велева, ст.н.с. д-р М. Коларова, Л. Йорданова
ст.н.с. д.ф.н. Ек. Бъчварова, н.с. Ист. д-р Н. Вълков
Част IV. инж. Г. Здравкова, инж. Б. Христов
Част V. ст.н.с. д-р М. Мачкова
Уеб страница инж. Ц. Младенова

Печат Е. Замфиров
Формат 70/100/8
Поръчка – служебна
Тираж 28
Издание на НИМХ

© Национален институт по метеорология и хидрология, БАН
София, 2010